

Євген Єдаменко,
викладач кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОФІЛАКТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Сьогодні фахівці та експерти вказують на тенденцію до збільшення кількості звернень до поліції щодо випадків домашнього насильства протягом останнього часу.

Як свідчать дані Національної поліції, за перші п'ять місяців цього року зареєстровані випадки зросли на 51% порівняно з тим же періодом 2022 року. Ці цифри більш як на третину вищі за попередній рекорд 2020 року, який експерти пов'язували з карантинами через пандемію.

Так, із січня по травень 2023 року поліція зареєструвала 349 355 випадків домашнього насильства, порівняно з 231 244 за той же період у 2022 році та 190 277 за перші п'ять місяців 2021 року [1]. Зауважується, що збільшення кількості звернень не означає, що випадків домашнього насильства стало більше, можливо, це свідчить про те, що громадяни знають як правильно реагувати на це явище. Зазначається, що таке збільшення звернень експерти пояснюють з ефективною міжвідомчою взаємодією та зі спільною роботою поліції з різними структурами, відомствами, громадським сектором [5].

Аналізуючи діяльність поліції за останні роки, можна відзначити високу активність в цьому спрямуванні. Особливу увагу слід приділити діяльності патрульної поліції та сектору реагування патрульної поліції, яка дієво розробляє та впроваджує нові методики інформування громади про домашнє насильство та проводить просвітницьку роботу в цьому напрямі. Наприклад, патрульна поліція не лише самостійно проводить акції та флешмоби для привертання уваги до проблеми домашнього насильства, але й активно взаємодіє з міжнародними донорами та громадськими організаціями, реалізуючи успішні проєкти.

Заходи загальної профілактики можуть проводитись під час групових та масових заходів, які відбуваються в громаді із залученням громадських організацій та інших суб'єктів запобігання домашньому насильству. Так, на формування «нульової толерантності» до насильства спрямовується організація і проведення серед населення, у тому числі серед дітей та молоді, інформаційних кампаній щодо запобігання та протидії домашньому насильству, роз'яснення його форм, проявів і наслідків. У нашій країні цей

напряму наразі реалізується досить активно, в першу чергу – шляхом проведення спеціальних інформаційних кампаній, серед яких «Стоп насильству!», «16 днів проти насильства», «Залишайся людиною», «Скажімо НІ домашньому насильству». Найбільш масштабною інформаційно-просвітницькою кампанією в Україні є щорічна Всеукраїнська акція «16 днів проти насильства», яка проводиться з 25 листопада по 10 грудня. Її мета – привернути увагу суспільства до проблем подолання домашнього насильства, жорстокого поводження з дітьми, протидії торгівлі людьми та захисту прав жінок. Під час даної акції в усіх містах та громадах України суб'єктами запобігання та протидії домашньому насильству, в тому числі поліцейськими, розповсюджуються інформаційні листівки, буклети, проводяться тренінги, круглі столи, дискусії та дебати, семінари й лекції, виставки, трансляції освітніх програм, конференції, громадські слухання та інші заходи [7, с. 107].

У даному контексті важливо відзначити, що законодавство України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» визначає, що всі компетентні підрозділи поліції мають реагувати на випадки подібного насильства. Хоча закон не надає чіткого переліку цих підрозділів, зрозуміло, що до них відносяться патрульна поліція, дільничні офіцери поліції, інспектори ювенальної превенції, мобільні групи реагування на випадки домашнього насильства, поліцейські СРПП та інші [5].

Порівняно із законодавчими нормами, визначення цих підрозділів не є однозначним, але їх функції та завдання ставлять їх в ряд ключових структур для протидії домашньому насильству. Важливо відзначити, що, незважаючи на активність патрульної поліції у проведенні просвітницьких заходів стосовно домашнього насильства, інші підрозділи не завжди демонструють подібний рівень активності. Проблема, зокрема, актуальна у сільських районах, де відсутня патрульна поліція, і населення залишається без належної уваги [2, с. 62].

У зв'язку з цим особливо важливо акцентувати увагу на дільничних офіцерах поліції, які працюють на територіях без патрульної поліції, і враховувати їхню активність у проведенні просвітницьких кампаній. Співпраця з уповноваженими особами, які координують допомогу жертвам домашнього насильства, а також залучення ресурсів громади є важливим етапом у розв'язанні проблеми.

Здійснення такої співпраці вимагає тісної взаємодії з усіма зацікавленими сторонами, які діють у сфері запобігання та протидії домашньому насильству на рівні конкретної громади. Організація таких заходів має включати в себе співпрацю з громадськими організаціями та використання наявних ресурсів для забезпечення ефективності заходів [4, с. 185].

Необхідно підкреслити, що ефективність співпраці поліції з громадськими організаціями залежить від механізмів взаємодії влади та

правоохоронних органів. Наприклад, у 2018 році існував проєкт «Ластівка», який навчав поліцейських жестової мови для спілкування з людьми із вадами слуху. Ці ініціативи свідчать не лише про формальні взаємодії поліції з громадою, але і про прагнення вирішувати соціальні проблеми.

Тому важливим є проведення заходів профілактики із запобігання та протидії домашньому насильству. Це можливо за умови активної участі громадських організацій, міжнародних партнерів і поліції у вирішенні цих питань.

1. Офіційний веб-портал Національної поліції України. URL: <https://www.npu.gov.ua/>

2. Ковальова О.В. Національна поліція України як суб'єкт запобігання та протидії домашньому насильству. *Національна поліція України: сучасний стан та перспективи розвитку: матеріали I Всеукраїнської наук.-практ. конф.*, м. Кривий Ріг, 23 березня 2018 р. - Кривий Ріг, 2018. С. 62- 67. URI: <http://dspace.oduvs.edu.ua/handle/123456789/1266>.

3. Пісоцька К. О. Поняття методу в діяльності підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України. *Актуальні проблеми ювенальної деліктології : матеріали Всеукр. наук.-практ. семінару* (м. Дніпро, 5 листоп. 2021 р.). Дніпро : ДДУВС, 2022. С. 165–168.

4. Руфанова В. Детермінаційна архітектура домашнього насильства, зумовлена збройним конфліктом. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право 2.77* 2023 р. С. 181-184.

5. Пісоцька К. О. Підрозділи ювенальної превенції Національної поліції України як суб'єкти адміністративної діяльності. *Юридичний науковий електронний журнал. Електронне наукове фахове видання юридичного факультету Запорізького національного університету.* № 6. 2018. С. 244-247.

6. Степаненко О. В. Кількісний критерій систематичності як ознаки домашнього насильства. *Правове життя сучасної України: у 3 т: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Одеса, 15 трав. 2020 р.) / відп. ред. М. Р. Аракелян. Одеса: Гельветика, 2020. Т. 3. С. 136-139.

7. Роль і завдання поліції в місцевій системі запобігання та протидії домашньому насильству: посіб. / С.В. Альошкін, К.Л. Бойчук, О.В. Даценко, О.В. Ковальова / за заг. ред. А.Б. Благої. К., 2023. 221 с.